

**УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА**

**ГАРМОНІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ**

Колективна монографія

Під редакцією
Непочатенко О.О.

Умань
Видавець «Сочінський М.М.»
2021

УДК 338.43

Г20

*Друкується за рішенням вченої ради
Уманського національного університету садівництва
(протокол №5 від 04.03.2021 року)*

Рецензенти:

доктор економічних наук, професор Малік М.Й.;
доктор економічних наук, професор Жудро М.К.;
доктор економічних наук, професор Нестерчук Ю.О.

Автори вміщених матеріалів висловлюють свою думку, яка не завжди збігається з позицією редакції. За зміст матеріалів (у т.ч. відсутність плагіату) відповідальність несуть автори. Матеріали подаються в авторській редакції.

Гармонійний розвиток економіки України в умовах
Г20 трансформаційних перетворень : монографія / під ред. д.е.н., професора
О.О. Непочатенко. – Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2021. – 119 с.

ISBN 978-966-304-412-5

У монографії викладені результати досліджень сучасних проблем гармонійного розвитку економіки України. Висвітлені соціально-економічні аспекти гармонійного розвитку економіки. Розглянуто роль та місце фінансової та податкової політики у забезпеченні поступального розвитку економічної системи. Досліджено розвиток окремих галузей національної економіки. Значну увагу приділено теоретичним та практичним аспектам розвитку підприємницької діяльності як основи успішного функціонування економіки країни.

Розраховано на студентів, аспірантів, викладачів, наукових співробітників та фахівців, які займаються питаннями розвитку економіки.

УДК 338.43

ISBN 978-966-304-412-5

© Уманський національний
університет садівництва, 2021

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	7
1.1 Магістральні принципи цілі планомірного господарського аналізу й оцінки надкомплектних витрат на зростання якісних характеристик результату у функціонально розвинутих конструкціях стратегічного адміністрування діяльністю підприємств промисловості та науково-виробничих об'єднань (Ткаченко С.А. д.е.н., професор; Полякова Є.С. к.е.н., доцент, Вищий навчальний заклад «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»; Потішняк О.М. д.е.н., професор Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка)	7
1.2. Еколого-економічний підхід для забезпечення оптимізації землекористування (Макеєва Л.М. канд.наук держ.упр., доцент Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва)	14
1.3 Інвестиційно-інноваційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектора в умовах глобалізаційних викликів (Гузар Б.С. к.е.н, доцент, Уманський НУС)	22
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ	33
2.1. Вектори податкового стимулювання розвитку підприємницької діяльності в Україні (Барабаш Л.В. к.е.н., доцент; Іздерська І.В. здобувач освіти другого (магістерського) рівня Уманський національний університет садівництва)	33
2.2. Перспективи впровадження інновацій в національній банківській системі (Бондаренко Н.В. к.е.н., доцент; Власюк С.А. к.е.н., доцент, Уманський НУС; Деркач Т.А. к.е.н. ВСП «Уманський фаховий коледж технологій та бізнесу Уманського НУС»)	39
2.3. Сучасний стан іпотечного кредитування та шляхи його вдосконалення в Україні (Мельник К.М. к.е.н., доцент; Савчук І.І. магістр Уманський НУС)	45
2.4. Розвиток стратегії формування системи фінансового контролю (Кужель В.В. Директор, доцент, к.е.н.; Николіук Н.П. Заступник директора з навчальної роботи; Опалко К.С. завідувач навчально – методичної лабораторії, ВСП «Уманський фаховий коледж технологій та бізнесу Уманського НУС»)	53

оподаткування в усіх державах світу, особливо – у країнах з економікою, що розвивається, зокрема – у сфері податкового стимулювання підприємницької діяльності. І хоча висвітлені пріоритети оптимізації оподаткування назрівали вже давно, нова економічна криза дає поштовх їх практичному втіленню, вбачаючи у даних заходах вектори формування нового економічного суспільства.

2.2. Перспективи впровадження інновацій в національній банківській системі

Активна технологічна модернізація за рахунок впровадження інновацій відбувається і в банках. Особливу роль відіграють інновації, які стосуються дистанційного банківського обслуговування, управління ризиками, удосконалення інформаційно-комп'ютерних технологій. У більшості українських банків процес управління інноваційною діяльністю зорієнтований на вирішення поточних завдань, а якість управління не відповідає міжнародному рівню та загальнонаціональним потребам розвитку банківської системи – підвищення ефективності, конкурентоспроможності, забезпечення стабільної діяльності банків та посилення їх впливу на інноваційні процеси в економіці. В даний час плани інноваційної діяльності банків розглядаються у роботах багатьох українських та зарубіжних вчених, як І.Т. Балабанов, О.В. Дзюблюк, С.М. Козьменко, В.В. Корнєєв, О.І. Лаврушин, І.О. Лютий, М. Міллер, В.І. Міщенко, Ф. Мишкін, А.М. Мороз, Л.О. Примостка, Дж. Сінкі, Т.С. Смовженко, П. Туфано, Е.А. Уткін та інших.

Новітні технології на сучасному етапі все частіше пов'язані зі всесвітньою мережею Інтернет. Тому актуальним є відстеження зв'язку розвитку інновацій та електронних ресурсів. Ефективно використовуючи можливості мережі Інтернет, можливо пришвидшити розвиток майже всіх видів бізнесу, в тому числі спростити і покращити проведення безготівкових платіжних розрахунків. Це дасть змогу покращити якість обслуговування клієнтських безготівкових платежів, а банкам, які матимуть розвинену та сучасну систему обслуговування клієнтів, – підняти свій рейтинг. Заважають розвитку е-банкінгу в Україні наступні чинники: низький рівень мотивації колективного фінансування, зокрема допомога в реалізації інноваційних проектів; висока частка тіньових операцій у господарському обігу. Так, за попередніми розрахунками Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, рівень тіньової економіки в першому кварталі 2018 р. становив 33% від офіційного валового внутрішнього продукту; низький рівень довіри

українців до банківської системи.³⁶

Згідно з інформацією Internet World Stats, Україна в 2018 р., серед інших європейських країн, посідає 8-ме місце за кількістю споживачів послуг Інтернету, що становить приблизно 23,3 млн осіб, тобто більшу половину мешканців країни, або майже 3,5% від всіх користувачів у Європі. Це є досить хорошим результатом, проте, порівняно з країнами-лідерами, Україна сильно відстає, адже там цей показник в середньому сягає більш як 85%.³⁷

За даними Інтернет Асоціації України, в 2018 р. більше 72% активної Інтернет-аудиторії, що користується мережею кожен день або кілька разів на тиждень, мешкає в містах, а 27% – в селах, притому, що серед усіх мешканців сіл показник проникнення становить 52% тих, хто вже користується всесвітньою мережею.³⁸ Варто звернути увагу на нинішнє розширене тлумачення змісту інновації – це може бути новий продукт, нова структура чи система управління організацією, нова культура, новий технологічний процес або інформаційна система тощо. До того ж найважливішою рисою нововведення в умовах ринкової економіки має бути новизна його споживчих якостей, а не технологічна характеристика, що часто відіграє другорядну роль.

Поняття «інновації» (нововведення) сучасна економічна наука трактує як «кінцевий результат інноваційної діяльності, що знайшов втілення у вигляді нового або вдосконаленого продукту, впровадженого на ринку, нового чи вдосконаленого технологічного процесу, який використовувався у практичній діяльності, або в новому підході до соціальних послуг».³⁹

Йдеться про створення банківського продукту, що має більш привабливі споживчі властивості, в порівнянні з пропонованими раніше, або якісно нового продукту, здатного задовольнити невраховані раніше потреби його потенційного покупця, або використання більш досконалої технології створення банківського продукту. Виникнення банківських інновацій обумовлене безперервним рухом підприємницької думки, прагненням обійти конкурентів, інформацією, що поступає, про банківські нововведення зарубіжних країн, а також періодично виникаючими кризами в банківській

36 Метлушко О.В. Новітні банківські продукти і технології : навч. посіб. Тернопіль : Вектор, 2016. 172 с.

37 Балабанов И. Т. Банки и банковская деятельность : [учеб. пособие] / И. Т. Балабанов. СПб. : Питер, 2003. 256 с.

38 Копилук О. І., Музичка О.М. Управління ресурсним потенціалом банків в умовах фінансової нестабільності: монографія. Львів: Видавництво «Ліга-прес», 2010. 236 с.

39 Дослідження інтернет-аудиторії URL: <http://inau.ua/proekty/doslidzhennya-internet-audytoriyi>.

сфері (загальними або приватними), що є стимул-реакцією до посилення активності в області інновацій, направленої на підвищення фінансової стійкості банку.⁴⁰ До банківських інновацій відносяться будь-які нововведення, що стосуються всіх аспектів банківської діяльності та були вперше використані в практиці його роботи. Банківська інновація, як нова якість діяльності банку, потребує визнання в умовах ринку, що знаходить своє відображення у ліцензуванні, сертифікації. Початком інтенсивного розвитку безпосередньо банківських інновацій є середина ХХ століття. Як відмітив Дж. Сінки мол., першою значущою банківською інновацією є поява у лютому 1961 р. першого обертаючого на ринку депозитного сертифіката (CD).⁴¹ З цього моменту на ринку банківських послуг постійно з'являлися різні фінансові і технологічні новинки. Інновації у банківській сфері – це кінцевий результат інноваційної діяльності банку, який отримав реалізацію у вигляді нового або вдосконаленого банківського продукту чи послуги, які впроваджено в практичну діяльність.⁴² ⁴³ Таким чином, за сучасних умов запровадження інновацій є одним з найдієвіших інструментів у конкурентній боротьбі.

Однак, банківською інновацією не можуть вважатися банківський продукт або операція, які є новими тільки для даного банку, але вже давно реалізуються в інших банках (рис. 1).

Еволюція банківської системи в бік дистанційної моделі банківського обслуговування зумовлена рядом об'єктивних особливостей економічного і соціального середовища, в яких існують банки, і в першу чергу – змінами в способі життя людей, автоматизацією банківських операцій, зростанням конкуренції, проникненням нових інформаційних та комунікаційних технологій, які докорінним чином змінюють обличчя сучасних фінансово-кредитних інститутів, способи їх комунікацій з клієнтами, канали продажу банківських послуг. Все це є відображенням інноваційного процесу, що постійно відбувається у банках й дозволяє їм в умовах жорсткої конкуренції та динамічної макроекономічної ситуації диференціюватися на фінансовому

40 Єгоричева С. Б. Теоретичні аспекти банківських інновацій. Фінанси України. 2010. № 8. С. 84-95.

41 Єгоричева С.Б. Інноваційна діяльність комерційних банків: стратегічні аспекти : монографія; ВНЗ у кооперації "Полтавський університет економіки і торгівлі". Полтава : ТОВ "АСМІ", 2010. 348 с.

42 Копилук О. І., Музичка О.М. Управління ресурсним потенціалом банків в умовах фінансової нестабільності: монографія. Львів: Видавництво «Ліга-прес», 2010. 236 с.

43 Лакоснік Є. Банківські інновації на ринках, що розвиваються / Є. Лакоснік // Банківська практика за кордоном. 2006. № 7. С. 13-28.

ринку з метою забезпечення зростання вартості бізнесу.

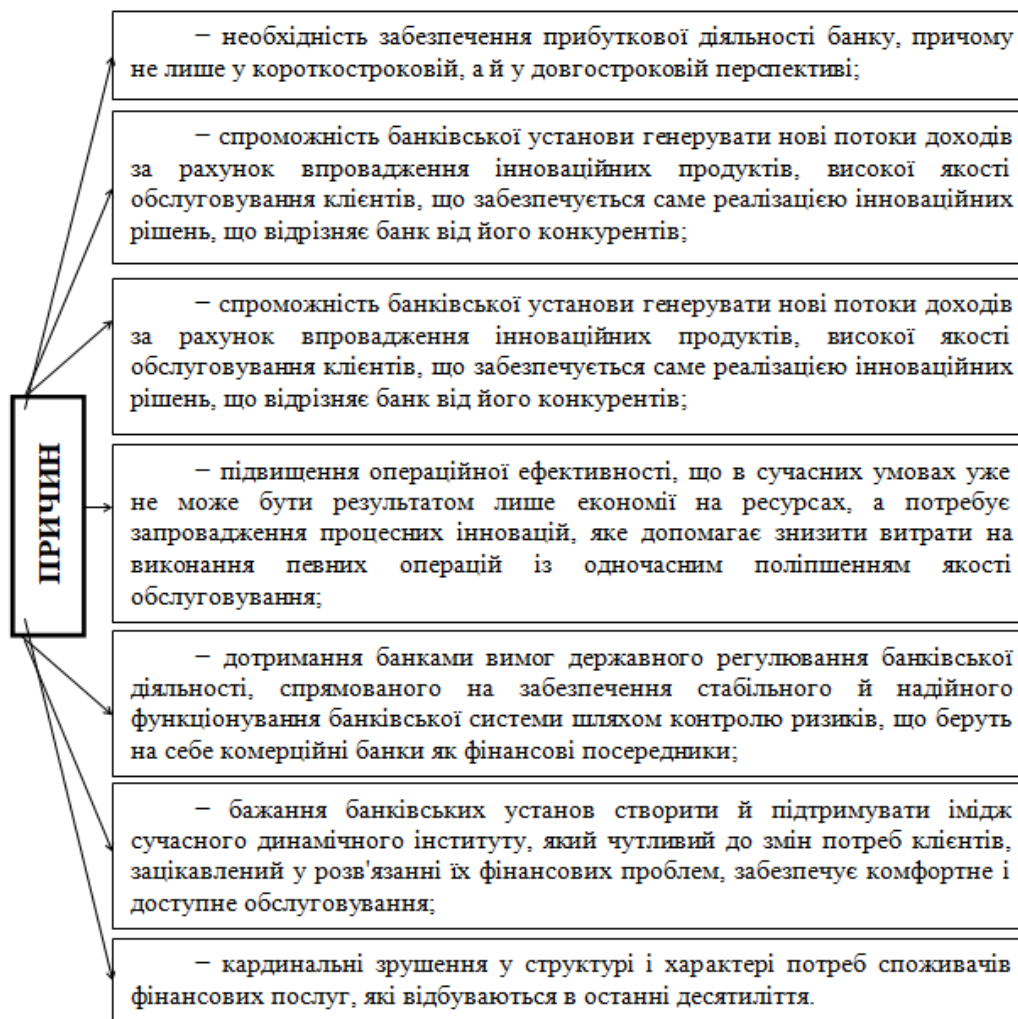

Рис. 1. Основні причини, які обумовлюють необхідність запровадження інновацій в банківську діяльність⁴⁴

Тому, аналіз різноманітних факторів впливу на інноваційний процес у банківських установах виявляється достатньо актуальним як з теоретичної, так і практичної точок зору, оскільки дозволяє підвищити обґрунтованість вибору та ефективність реалізації інновацій фінансових інститутів (рис.2).

Для забезпечення більш точного позиціонування банку на фінансовому ринку у відповідності до обраної стратегії розвитку власне продуктові інновації необхідно поділяти на такі, що пов'язані з традиційної діяльністю банків як фінансових посередників (депозитною, кредитною, розрахунковою), та ті, що відображають їх проникнення у нові сфери фінансової діяльності.

⁴⁴ Єгоричева С.Б. Інноваційна діяльність комерційних банків: стратегічні аспекти : монографія; ВНЗ у кооперації “Полтавський університет економіки і торгівлі”. Полтава : ТОВ “АСМІ”, 2010. 348 с.

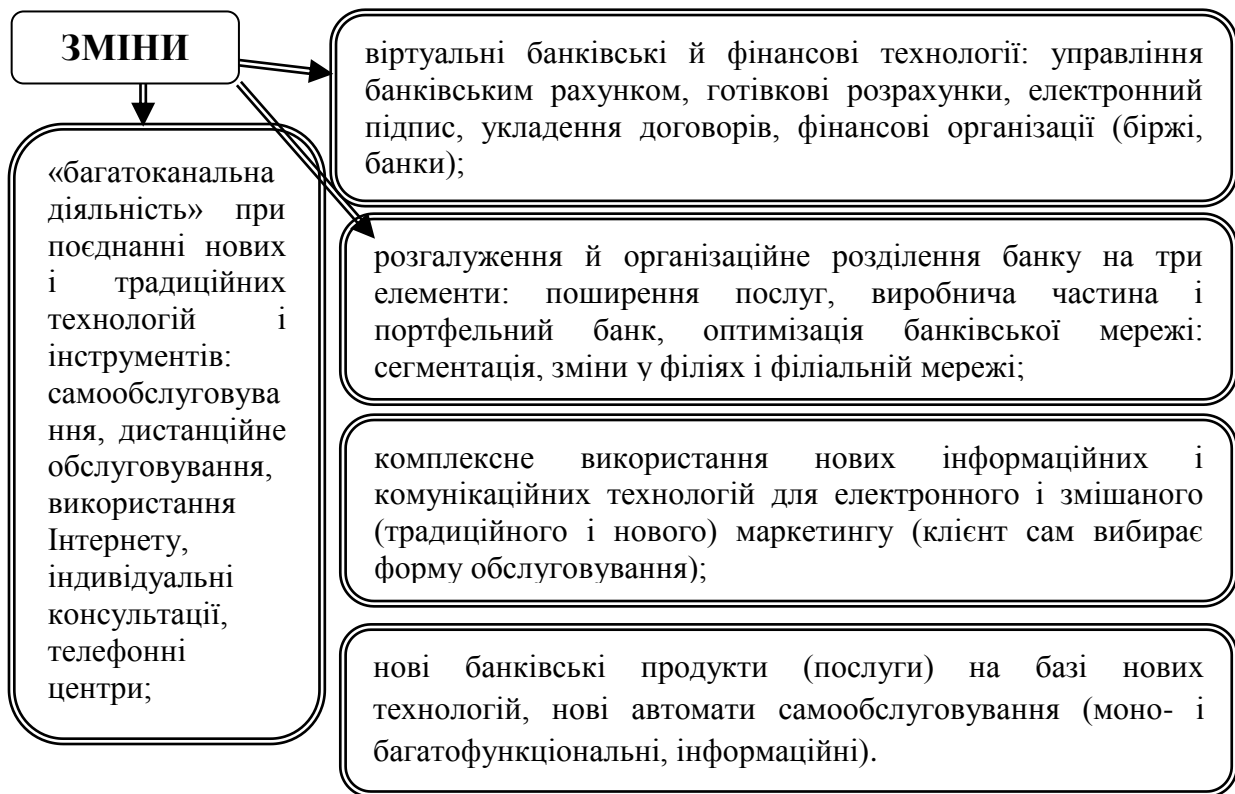

Рис 2. Виявлені інноваційні зміни при аналізі зарубіжних банківських установ ^{45 46}

Можна визначити наступну класифікацію сучасних банківських інновацій за різними ознаками: продуктові інновації (онлайн-продукти, платіжні картки та сервіси для карток, способи і методи дистрибуції банківських продуктів; електронні платіжні інструменти, платіжні мінітермінали); канали обслуговування (багатоканальне обслуговування, віддалений банкінг, соціальні мережі, філії як екосистеми для роботи з клієнтами, адаптивна архітектура каналів); технологічні інновації (цифрові технології, мережеві технології, CRM-технології, автоматизація та самообслуговування, багатофункціональні технології); інституційні зміни (вдосконалення банківського законодавства, оптимізація філійної мережі, інтернетизація та віртуалізація, оптимізація бізнес-процесів, організаційно-економічні інновації); управління ризиками (інтегровані системи управління ризиками, скорингові моделі, прогнозування та моделювання, стрес-тестування, управління системними ризиками); регулювання та управління

45 Єгоричева С.Б. Інноваційна діяльність комерційних банків: стратегічні аспекти : монографія; ВНЗ у кооперації «Полтавський університет економіки і торгівлі». Полтава : ТОВ «АСМІ», 2010. 348 с.

46 Золотарьова О. В., Чекал А.А. Інноваційні банківські продукти та специфіка їх впровадження в Україні. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. Вип. 16. Ч. 1. С. 112–115.

(корпоративне та стратегічне управління, централізація управління, системи раннього попередження, управління капіталом, виведення з ринку); платіжні системи (використання віртуальних валют, оверсайт, упередження шахрайства, системи прискорених переказів, клірингові системи); ринкові інновації (everyday banking; програми лояльності, лідерство на ринку, безпека банківської діяльності, маркетингові інновації та інші).⁴⁷ Окремо слід виділити Приватбанк, який пропонує на сьогодні своїм клієнтам не один, а 19 мобільних додатків, пристосовавши їх до певного типу користувачів та розподіливши їх за типами банківських та побутових операцій (рис. 3).

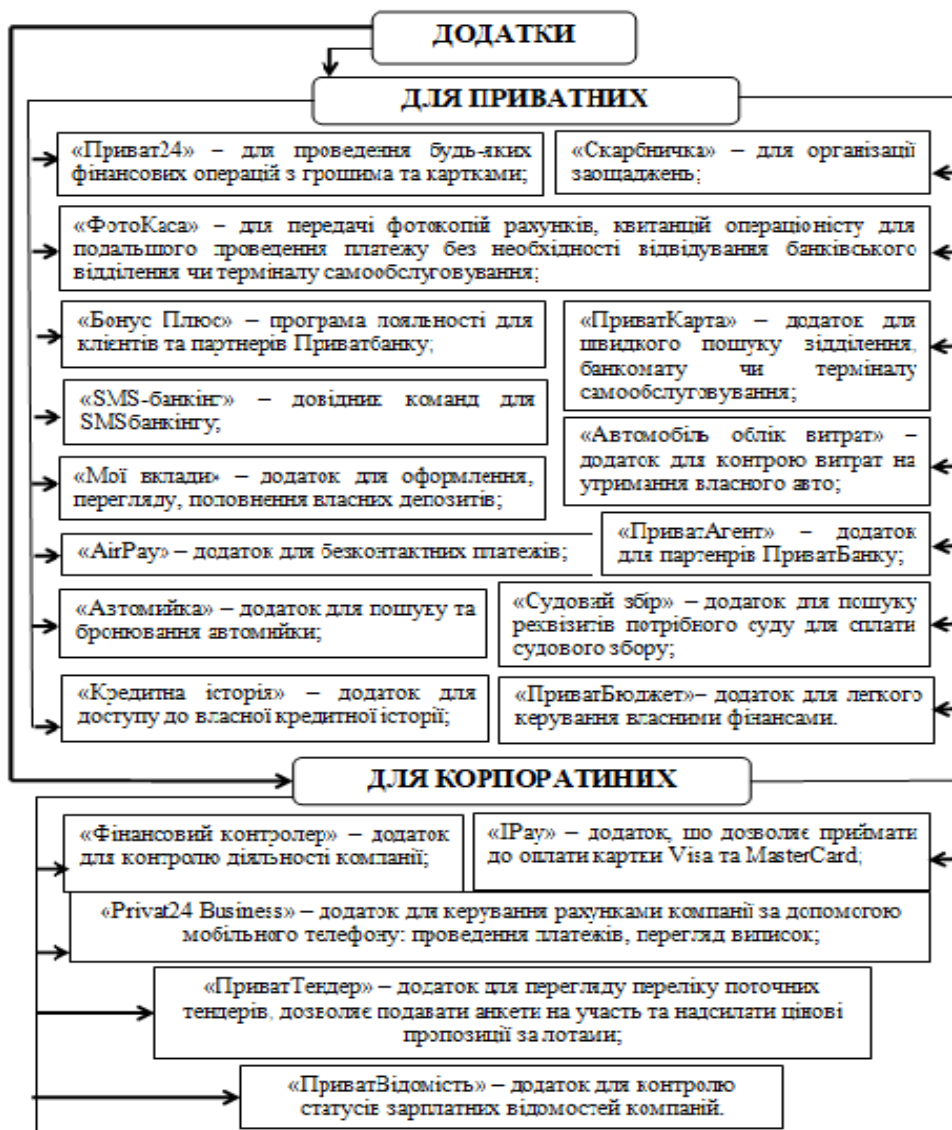

Рис. 3. Мобільні додатки для приватних та корпоративних клієнтів від ПриватБанк⁴⁸

⁴⁷ Єгоричева С.Б. Інноваційна діяльність комерційних банків: стратегічні аспекти: монографія / С.Б. Єгоричева; ВНЗ у кооперації «Полтавський університет економіки і торгівлі». Полтава: ТОВ «АСМІ», 2010. 348 с.

⁴⁸ Мобільні додатки ПриватБанку. URL: <https://privatbank.ua/apps>

Для найбільш повної реалізації потенціалу систем здійснення електронних фінансових операцій необхідний комплексний підхід до створення національної законодавчої та нормативно-методичної бази. Необхідно розробити і прийняти ряд функціональних законів, які б врегулювали діяльність у сфері електронної комерції, надання електронних фінансових послуг, визначили б порядок ухвалення електронних угод, основні напрями державної політики у сфері розвитку і використання мережі Інтернет як середовища для проведення фінансових операцій.

Окремо слід наголосити на необхідність підвищення лояльності працівників банків як необхідну умову інноваційних процесів. Сучасне використання в банківській сфері новітніх інформаційних технологій зробило встановлення і підтримку лояльності своїх працівників задачею першочергової важливості.

Просте копіювання західного досвіду скоріш за усе дасть негативний результат. Тут необхідно скрупульозне дослідження потенційного попиту на банківські послуги вітчизняного користувача. На сьогоднішній день найбільший інтерес пересічного українця викликають послуги з дистанційної оплати поточних рахунків за: мобільний зв'язок, Інтернет, супутникове телебачення, комунальні послуги, рахунків страхових компаній, штрафів, а також бронювання готелів, викуп туристичних турів і т.д.

Найбільш цікавими перспективними банківськими інноваціями, які могли б бути започатковані в Україні, слід уважати: депозитний проект SmartyPig від WestBank (Великобританія); проект Keep the change від Bank of America; нова кредитна карта – «Кобренд» – IBC Bank (Канада); сервіс P2P-перекази через Oborau, Hal-Cash от Bankinter, POPmoney от PNCBank.⁴⁹

2.3. Сучасний стан іпотечного кредитування та шляхи його вдосконалення в Україні

Іпотечне кредитування має велике значення стосовно покращення сучасного стану в економіці України, оскільки іпотечне кредитування є найефективнішим способом залучення довготермінових фінансових ресурсів для інвестування у розвиток реального сектору господарювання. Особливої

⁴⁹ Чайковський Я., Ковальчук Я. Банківські інновації: перспективи та загрози електронних банківських послуг.
URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:VN7uawdkcZ0J:sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/>

Наукове видання

**ГАРМОНІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ**

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 25.06.2021. Формат 60x84/16.
Папір офсет. Друк цифров. Ум. друк. арк. 6,92
Тираж 300 пр. Зам. № 697 (1612)

Видавець і виготівник «Сочінський М. М.»
20300, м. Умань, вул. Тищика, 18/19
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2521 від 08.06.2006.
тел. (04744) 4-64-88, (067) 104-64-88
vizavi-print.jimdo.com
e-mail: vizavi008@gmail.com